

## TARİHİ AÇMAK VE AŞMAK

Türkiye-Ermenistan ilişkilerinde en önemli engel olarak görülen tarih tartışmaları, bugünden yarına iki ülkenin üzerinde uzlaşa sağlayarak altından kalkabilecekleri bir sorun olmaktan şimdilik uzak gözüküyor.

Bu da çok doğal çünkü karşılıklı algılamalar ve söylemler kilitlenmiş durumda.

Üstelik tarihin asıl sahipleri devletler de değil... Halklar. O nedenle, Türkiye ile Ermenistan devletlerinin tarihi çözmesi, Türkler'in ve Ermeniler'in de çözdüğü anlamına gelmiyor. Sonuçta, tarih konusunda devletler siyasal bir uzlaşya varsalar da, halklar arasındaki uzlaşa öyle siyasal kararlarla kolay kolay gerçekleşmiyor, zaman içinde üretilen moral ve etik ilişkilere ihtiyaç duyuluyor. Halklar arasında varolan buzdağları ancak kurulacak ilişkilerin sıcaklığıyla eriyebiliyor.

Ancak sağlanacak ilişki ve diyalog ortamlarında karşılıklı algılar değişebiliyor.

Dolayısıyla "Tarihin çözülmesi" aslında gerçek bir kavram ve problem de değil.

Tarihin çözülecek bir yanı zaten yok... Sadece anlaşılacak bir yanı var. Anlama ise, zamana yayılmış bir öğrenme, bilgilenme ve idrak süreci gerektiriyor. Günümüzde devlet kararlarıyla asla sağlanamıyor.

Tarih, çözülmesi gereken bir problem değil, öğrenilmesi algılanması ve idrak edilerek içselleştirilmesi gereken bir yaşanmışlıktır. Aslolan, Türkiye'nin tarihsel gerçekliğinin farkına varmasıdır. Bu da ancak Türkiye'deki demokrasi mücadelesinin gelişmesiyle mümkün olabilecektir.

Şu gerçeği bir kez daha özetlemekte yarar var:

Türkiye'nin bugün önündeki problem ne "inkâr" ne de "ikrar" sorunudur.

Türkiye'nin temel sorunu "idrak"tır.

İdrak sürecinde ise Türkiye'nin ciddi bir şekilde alternatif tarih etüdüne ve bunun için de demokratik bir ortama ihtiyacı var.

İdrak sürecini yaşamakta olan bir toplumun bireylerine inkârı ya da ikrarı siyasal baskılarla ya da yasalarla dayatmak haksızlıktır.

Böylesi bir yöntem idrak sürecine indirilecek en büyük darbedir. İdrak edilmemiş bir inkârın veya ikrarın hiç kimseye yararı da yoktur. Bu idrak sürecinin farkında olmayan veya görmezden gelenlerin iç ya da dış dayatmaları, süreci kısıltacağı yerde uzatmaktadır.

Şu yaşanan süreçte Türkiye'den tarihsel gerçekliği kabul etmesini bekleyenlerin, ya da reddetmesini dayatanların, Türk toplumunun güncel gerçekliğini iyi okuyabildikleri söylenemez.

Sonuçta, toplum gerçeği biliyor da inkâr ediyor değil, bildiği gerçeği savunuyor.

Bu toplum daha dünkü "Susurluk Vakası"nı, toprak altından çıkan "Hizbullah cesetleri"ni hukuk dilinde tanımlamakta, adlandırmakta ve arkasını getirmekte zorlanırken, 90 yıl önceki bir tarihi nasıl sancı çekmeden algılayabilecek ve adlandırabilecek?

Üstelik de yıllarca bu denli karşı bilgi bombardımına tutulmuşken.

Evet, tarih ve güncel siyaset arasındaki karmaşık ilişki işte yine karşımızda.

Cümlemiz bir kilitlenmenin varlığını kabul ediyoruz.

Ancak şu var ki, bugün Türk-Ermeni ilişkilerine baktığımızda, neyin kilit, neyin anahtar olduğunu da karıştırmış durumdayız.

"Gel önce tarihi çözelim sonra ilişkiye geçelim" diyenlerle,

"Gel ilişki kuralım tarihin çözümünü ilişkinin akışına bırakalım" diyenler karşılıklı olarak inatlaşmış durumda.

Birine göre siyaset kilit, tarih anahtar, diğerine göre tarih kilit, siyaset anahtar.

Bendeniz siyasetin anahtar olduğuna inanmıyorum. Ve nedenleri ne olursa olsun tarihin kilitini açmak ve aşmak hepimizin temel görevi.

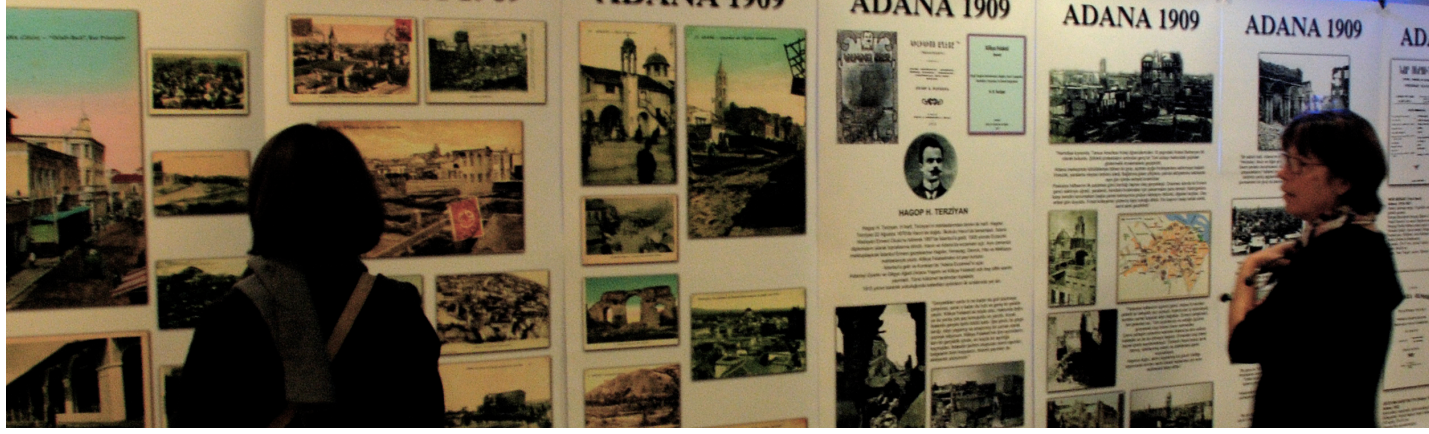
**Hrant Dink**

Agos, 27 Mayıs 2005

Hrant Dink Vakfı, tarih alanını geçmişle ödeşerek, vicdana ve barış diline yaslanan daha farklı bir gelecek yaratabilmenin anahtarı olarak görür. Gerek Ermeni tarihine, gerekse Türkiye'nin tarihine ilişkin projeler, tarih yazımına resmi söylem dışından, felsefi ve etik olarak yaklaşabilme hedefiyle hazırlanmaktadır. Bu anlayış aynı zamanda canlı varlığın kendi doğal yaşam alanıyla bağını gözetmekte; o varlığın yaşadığı tecrübeden yola çıkarak, tarihi, dondurulmuş, mesafeli bir zaman dilimi değil, bugünkü bilincimizin parçası kılmayı hedeflemektedir. Vakıf olarak ortak bellek yaratmaya yönelik tüm sözlü tarih çalışmalarını desteklerken, tezlerin ve sloganların bittiği yerden başlayan, toplumların birbirini tanımasını sağlayan ve eleştirel bakışa hizmet eden girişimleri önceliğimiz olarak belirledik. Çünkü vicdanlı tarih, umutlu gelecek yaratır.

# TARİH





## “ADANA 1909: YÜZ YILLIK BİR PERSPEKTİFTEN TARİH, BELLEK VE KİMLİK”

Modern Türkiye devletini ve Türk ulusunu yaratma süreci Anadolu'nun etnik ve demografik yapısında köklü ve sancılı değişikliklerle sonuçlanmıştır. Bu süreç içerisinde özellikle Anadolu'nun doğusu ekonomik ve kültürel anlamda çökmüş, kentlerinin ve kırsal alanların sosyal ve ekonomik dokusu altüst olmuştur. Geleneksel etnik işbölümü yok olmuş, bazı kentler neredeyse tamamen boşalmıştır. Akademik çalışmalar ağırlıklı olarak Anadolu'nun batısıyla ilgili yapılmakla, doğusuyla ilgili yapılan akademik çalışmalarda ise çeşitli nedenlerle bir boşluk oluşmuştur. Vakıf bu boşluğu doldurmak, bu konulardaki çalışmaları teşvik amacıyla konferanslar dizisi düzenlemektedir. İlki 2008'de yapılan bu konferanslardan ikincisi 2009 yılı Kasım ayında, olayların 100. yıl dönümü de olması sebebiyle 1909 Adana katliamı üzerine yapıldı.

### İSTANBUL'DA 1909 ADANA OLAYLARI TARTIŞILDI

Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü, Londra Gomidas Enstitüsü, İstanbul Bilgi Üniversitesi Tarih Bölümü ve Sabancı Üniversitesi işbirliği ile gerçekleştirilen “Adana 1909: Yüz Yıllık Bir Perspektiften Tarih, Bellek ve Kimlik” isimli çalıştay, Osmanlı İmparatorluğu'nda 1909 yılının Nisan ayında, Adana ve civarında vuk'u bulan olayların yüzüncü yılında İstanbul'da Sabancı Müzesi salonunda 6-7 Kasım 2009 tarihlerinde düzenlendi. 1909 Adana olaylarını farklı açılardan mercek altına alan bu bilimsel toplantıya Türkiye'ye ilâveten ABD, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada'dan araştırmacılar katıldı. Çalıştayda tanıklıklar, dayanışmalar, olaylar esnasında ve sonrasında Batılı hükümetlerin tutumları, Osmanlı yöneticilerinin tepkileri, insani yardım çalışmaları ve yas konuları ele alındı. Böylece tarihimizin karanlıkta kalmış, ama bir o kadar da acılı bir dönemine farklı perspektiflerden ışık tutuldu.

Çalıştayın ilk gününde katliamın tarihi, politik ve ekonomik bağlamı tartışıldı. 6 Kasım Cuma günü Selim Deringil'in başkanlığında gerçekleştirilen ilk oturumda Abdülhamit Kırmızı 1909 Adanası'nda Ermenileri kurtaran Müslümanları anlattı, Ileana Moroni 1909 olaylarına

Osmanlı Meclisi'nin yorumunu belgelerle sundu, Benedetta Guerzoni Batı'da 1909 Adana katliamıyla ilgili üretilen imgelerdeki algıyı inceledi, Osman Köker dönem kartpostallarından yola çıkarak Adana'daki Ermeniler'in yerleşim bölgelerinden bahsetti. Öğleden sonraki ilk oturumda Sinan Dinçer katliam kapsamında göçmen işçilerden söz etti, Fuat Dünder bir istatistik sorunu olarak katliamı ölçmeyi sorgulayan sunum yaptı. Günün son oturumunda Aslı Çomu 1920'ler Adanası'nda Ermeni mülklerinin nasıl dağıtıldığına ve el değiştirdiğine dair bir tebliğ sundu. Ardından Nazan Maksudyan, Adana'da olayların ardından kurulan Osmanlı Yetimhanesi ve din, dil ve eğitim konularında çıkan anlaşmazlıklar üzerinde durdu. Son olarak, Ara Sarafian Adana katliamının üst anlatılarına değindiği konuşmasında Adana 1909'da yaşananlara bakıldığında, halkların nasıl birbirine düşürüldüğünün, gruplara ayrıştırılarak nasıl karşı karşıya getirildiklerinin açıkça görülebileceğini anlattı.

Çalıştay'ın ikinci gününde tanıklıklar ve tepkilere yer verildi. Hülya Adak'ın başkanlığını yaptığı ilk oturumda Dilek Güven Adana civarında iş yapan Alman pamuk şirketlerinin yazışmalarından edindiği taze bilgileri aktardı, Vincent Duclert Adana katliamlarıyla ilgili Avrupa

ve özellikle Fransa'nın sessizlik politikasını sorguladı, Barbara Merguerian Ermeniler'in olaylar karşısındaki tepkilerini sorguladı. Zakarya Mildanoğlu dönemin Ermenice süreli yayınları ışığında 1909 Adana olaylarını anlattı. Hülya Adak toplantıya şahsen katılamayan Marc Nichanian'ın “Adana Sonrasına Tanıklık ve Yas” başlıklı tebliğini okudu. Öğleden sonraki bölümde Sait Çetinoğlu tanıklıklarla katliamın ekonomik boyutuna değindi, katliamda aktif olarak yer almış bazı ailelerin daha sonra devlet tarafından ödüllendirildiğine dikkat çekti. Ardından Rita Kuyumjian Arshagouhi Teotig'in katliamdan sonra Adana'da geçirdiği bir ayla ilgili yazdığı

tanıklığı paylaştı. Son oturumdaki tanıklıklardan ilki Oral Çalışlar tarafından sunulan Helen Davensport Gibbons'a, ikincisi ise Lou Ann Matossian tarafından sunulan o dönem misyonerlik göreviyle Adana'da bulunan Christie ailesine aitti.

Çalıştay, Sabancı Üniversitesi'nden Fikret Adanır ve İstanbul Bilgi Üniversitesi'nden Mete Tunçay ve Gomidas Enstitüsü'nden Ara Sarafian'ın değerlendirmeleriyle son buldu. Alternatif tarih çalışmalarının çoğalması gerektiğine değinilen çalıştayda, aslında bu konuda ne kadar az çalışma yapıldığının altını çizdi.

## SAKIP SABANCI MÜZESİ'NDE 1909 ADANA KATLİAMI TARTIŞILDI

# Bu sefer de kıyamet kopmadı

FUNDA TOSUN  
HRANT KASPYAN  
SAHAG GÜRYAN

1909'da yaşanan ve 20 binden fazla Ermeni'nin hayatını kaybettiği Adana Katliamı, 6-7 Kasım'da, Emirgan'daki Sakıp Sabancı Müzesi'nde düzenlenen çalıştayda tartışıldı.

### ADANA'DAN MARAŞ KATLİAMI'NA

Görüşlerini aldığımız, Gomidas Enstitüsü Direktörü Ara Sarafian, Adana'da 1909'da yaşanan katliamın, Marş katliamıyla ilişkisini sorguladı.

Çalıştayda, katliamın ekonomik boyutuna değindi, katliamda aktif olarak yer almış bazı ailelerin daha sonra devlet tarafından ödüllendirildiğine dikkat çekti. Ardından Rita Kuyumjian Arshagouhi Teotig'in katliamdan sonra Adana'da geçirdiği bir ayla ilgili yazdığı

davasına da dikkat çekiyor: “O zaman protesto gösterilerinde kilit rol oynayanlar, şimdi Ergenekon davası dolayısıyla hapisteler. O konferansın önünde sından çok önemli olduğunu belirtti. Çalıştayda bugünkü açılım siyasetiyle 1908'de ilan edilen Meşrutiyet arasında paralelliklerin de dile getirildiğini

Yın, Türkiye'de çok geç konuşulmaya başlayan meselelerin tartışılması, okullarda, ders kitaplarında çok az yer verilen yakın tarihin öğrenilmesi açısından çok önemli olduğunu belirtti. Çalıştayda bugünkü açılım siyasetiyle 1908'de ilan edilen Meşrutiyet arasında paralelliklerin de dile getirildiğini

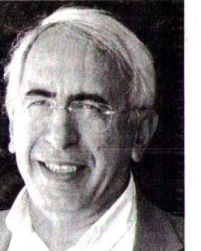
### GERİSİ ZATEN GELECEKTİR, GELİYOR

1909 olaylarını, öncesinde yaşananlarla birlikte düşünmek gerektiğine inanan, Küresel Barış ve Adalet Koalisyonu sözcülerinden Tayfun Mater, çalıştayın yapbozun parçalarını birleştirmeye yardımcı olduğunu, bu tür konferans, panel ve tartışmaların sürekli hale getirilmesi gerektiğini söyledi. Mater, Türkiye'de bazı meselelerin daha rahat bir şekilde konuşulur hale gelmesinde Hrnt Dink'in oynadığı role de dikkat çekti: “Herkesin Ermeni sorunuyla ilgili delaylı ya da doğrudan, vicdanen ve siyaseten bir sorumluluğu var, ve eğer bu ülkede Ermeni sorunuyla yüzleşilebilirse, diğer tüm sorunların çözümü sağlanabilir. Yapılacak ilk şey her şeyin açıkça ortaya çıkartılmasını sağlamak, konuşmak, öğrenmek. Geldiğimiz nokta için Hrnt'a çok şey borçlu olduğumuzu düşünüyorum; o ilk önce yapılması gerekeni yaptı ve insanları fark ettirdi. Gerisi zaten gelecektir, geliyor.”

## ADANA KATLİAMI KONUŞULDU

Adana Katliamı'nın tartışıldığı çalıştay, haftasonunda sessiz sedasız gerçekleştirildi. Çalıştayın sağlıklı bir ortamda yapılabilmesi, belki de, 2005'te düzenlenen Ermeni Konferansı'nın öncesinde protestolarda başı çeken grupların liderlerinin bugün Ergenekon davası nedeniyle tutuklu olmalarıyla ilişkili.

Yoğun protestolar altında yapılan ‘Ermeni Konferansı'nın ardından, bazı kesimlerin iddialarının aksine kıyamet kopmamış, Türkiye bölünmemişti. Bu sefer de öyle oldu. Tarihçiler tartıştılar, karşıt ve yandaş fikirlerini ifade ettiler, birbirleriyle tanıştılar, dostluklar kurdular, geleceğe köprüler atıldılar... Ve bu sefer de kıyamet kopmadı.



Oral Çalışlar



Selim Deringil



Rita Kuyumjian





## SIRTLAYIP GETİRENLERE...

Eskiler anlatırdı. Dedem benim, iyi okurmuş. Yalar yutarmış herbirşeyi. Yaz güneşinden korunabildiği anlarda, özellikle de avludaki duvar dibinde oluşan asma gölgesine çektiği hasır taburesine oturur, başlarmış kitaplarının sayfalarını bir bir çevirmeye. Havanın nemiyile birbirine yapışmış sayfaları diliyle ıslattığı parmağıyla bir bir çevirip okurken, etrafında oynayan torunlarının gürültüsünden rahatsız olur, hırsını şark sineklerinden almış, cilt kapaklarıyla onları bir bir tepeleyerek.

Ağlaşan bebeklere dayanamayıp “Al bu yerde yürüyenleri içeri” diye neneme bağırdığında bilinirmiş ki okuduğu bir şeye çok sinirlenmiş.

Dudaklarından düşürmediği sarma sigaranın son parçası tutkalla dudağına yapışmış sanki. Kaç kez dudağını yakmış okurken.

Ermenice okurmuş dedem, İngilizce okurmuş.

Babası da öyleymiş dedemin.

Ve derlerki benim dedelerim başlarının üstünde şark sinekleri uçuşup da duvar dibi gölgesinde hasır taburede yazı yalayıp yutarken tüm Anadolu’da 4 binden fazla okulumuz varmış.

Geçen hafta AGOS’taki Egin yazısı canlı örneğiydi yakın ve geçmiş Anadolu tarihinin. Anadolu’nun hemen her yerinde yaşayan Ermeniler’in dört bir yanda bıraktığı kültürün izleri bugün bile hala anlamsız bir şekilde sürdürülen onca çabaya rağmen silinemiyor, satır aralarında da olsa yansıyor duruyor, pırl pırl. Yaşadığı topraklardan sürülen atalarımız neler bıraktılar, neler götürdüler? Bunun envanteri yapılamamış ve belki de hiç yapılamıyacak.

Eskiler anlatırdı yine...

“Hadi artık buralardan gideceksiniz” dediklerinde, götürebilecekleri yükü bohçalarken, belki küp küp altınları gömmüşler toprağın altına ama sırtlamışlar kitaplarını allah ne veriyse.

Ve götürmüşler götürebildikleri yere kadar.

“Oğlum” derdi büyüklerimiz, “Dedelerimiz altını bıraktılar ama kitabı alıp götürdüler”.

Son bir kaç yıldır tatlı bir gelenek yarattı Mihitaryan’lı genç arkadaşlar. Kitap fuarı düzenliyorlar dernek çatısı altında. Kaç tane yazarımız var ki şunun şurasında. Bir elin parmaklarını geçmez belki.

Ama işte o birkaç kişi dahi yaşlarına başlarına aldırmaksızın, sırtlıyorlar kitaplarını, koşuyorlar hemen oraya. Yayıyorlar masaların üzerine. Onların derdi ne o kitapların satışı ne de onlardan gelecek üç beş kuruş.

Sırtlamak o kitapları, yaymak masanın üzerine. Oturup izlemek gelen kitapseverleri. Arada bir onlara kitaplarını imzalamak.

Sonra tekrar bohçalamak, sonra tekrar sırtlamak...

Selam olsun... “küp küp altını terkedip, kitabını sırtlayan dedelerime”.

Selam olsun... sırtından indirmeden bugüne getirenlere.

Ve selam olsun... bundan sonrakilere.

**Hrant Dink**  
Ağos, 18 Ekim 1996

Hrant Dink Vakfı, kültür-sanat alanını çoğul, kapsayıcı ve paylaşımcı bir platform olarak düşünüyor. Vakıf, kültür-sanat alanında gerçekleştirdiği proje ve faaliyetlerde, bu toprakların kültürünü, hepimizin dedelerinin, ninelerinin hepimize bıraktığı kültürü, hep birlikte sırtlayıp, hep birlikte yaşayıp, bundan sonrakilere hep birlikte aktarmayı hedefliyor. Vakıf için esas olan Ermeni kültürü başta olmak üzere Türkiye’nin farklı kültürlerinin birer nostalji unsuru olarak hatırlanmaktan öte, bugün de yaşayan ve kuşaklardan kuşaklara devrolan kıymetli birikimler olarak görülmeleri. Her farklılığın katkısı adı konarak sağlandığında, birlikte üretmek ve paylaşmak üzerinden en doğal ve anlamlı ortak yaşam alanını kurmak da mümkün hale geliyor.

Bizler, Uluslararası Hrant Dink Vakfı olarak, ifade özgürlüğü açısından tüm araçların iflas ettiği noktada bile sanatın söyleyecek bir sözü olduğuna inanıyoruz ve “başkasının üzerine basmadan” söylenen bu barışçı sözün aracısı olmaktan gurur duyuyoruz. Sanatın kapalı sınırları da, dar zihniyet kalıplarını da açacak yegane anahtar olduğunu biliyoruz. Kültür-sanat projeleri, kilide anahtarını sokacak girişimci ve yaratıcı ekiplerini bekliyor.

# KÜLTÜR VE SANAT







## FARKLILAŞSAK DA FIKRALAŞSAK

Batı, çokkültürlülükle gerçek anlamda henüz yeni tanışıyor. Çeşnilikte en farklı kültürlere sahip Amerika'nın geçmişi dahi sadece iki asırlık.

Avrupa ise 'öteki ile birlikte yaşama'yı deyim yerindeyse laboratuvarında deney yapı yapı üretiyor.

Köklü bir çokkültürlü yaşam geleneği olmadığı için de bizim için sıradan(!) sayılan türban gibi bir konuda apışıp kalıyor, ne yapacağını şaşırıyor.

Fransa tipik bir örnek. Dini simgelerin okullarda kullanılmamasına yönelik yasanın kabulünde yaşanan sancı halen kıvrandırıyor.

Ama adamlara bir diyecek yok çünkü tecrübeleri olmasa da tekkültürlülüğünden çokkültürlülüğe, teklikten birliğe doğru iyiniyetle gün geçtikçe daha iyisini beceriyorlar.

Bizde ise tecrübe var, lakin niyet yok.

Çokkültürlülük kavramına antipati duyan çevrelerimiz hayli kaygılı. En büyük kaygıları da, ön plana çıkmaları halinde farklılıkların giderek fıkralaşması ve birliğimizin, bütünlüğümüzün bozulması.

Birliğimizle, bütünlüğümüzle örtülmeye çalışılan ise aslında tekliğimiz.

Hani "Ne mozaiği lan, mermer" deyişi vardı ya... İşte o.

Böyle olmasına rağmen. "Bizde çokkültürlülük zaten var, yenisine ne gerek var ki" tavrından da bir gıdım taviz verdiğimiz yok.

Rivayete göre bir zamanlar birarada yaşama muhabbetimiz o denli güçlüymüş ki farklılıklarımızı fıkralaştırır, birbirimizle oynayırmışız.

Yan yana geldik mi bir Türk, bir Kürt, bir Ermeni, bir Yahudi, bir Rum, gayrı tutmayın bizi gitsin.

"Kürt, Türk bir de Ermeni üç arkadaş yolda gidiyorlarmış..." diye başlarmışız birbirimizi "Ti'ye alacak denli atışmaya, sevimseye. Hey gidi günler hey... Farklılığımıza kızacağımıza, farklılığımızla eğlenirmişiz.

Farklılığı eğlenceye dönüştürmek... İnsanoğlunun uygarlaşmasının gerçek göstergesi belki de bu.

Ama sonra... Gün gelmiş, birbirimizden korkmuş, fıkralarımızı dahi anlatamaz olmuşuz.

"Tek'lik adına birçok zenginliğimizi yitirdiğimiz gibi neşemizi de kaybetmişiz.

Tekrar o günlerimizi yakalayabilir miyiz?

Yakalamak için nereden başlamalıyız?

'Siyaset, politika' gibi ürkütücü lafları bıraksak da eğitimden mi başlasak yoksa?

Farklılıklarımızı hiç çıkmamacasına belleğimize kazıyacak ders üniteleri, araştırma konuları mı koysak ders kitaplarımıza?

Belki de en iyisi alfabeden başlamak.

"Ali topu Veli'ye at"ın yanına bir de "Ali topu Hagop'a at"ı eklemek.

Beyoğlu gazetesinin Azınlıklar buluşturan bir toplantısında da sormuştum bu soruları, orada da yinelemiştim önerilerimi. Apoyevmatini gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Mihail Vasiliadis dostum, espriyle takıldı bu "Ali Topu Hagop'a at" sloganına.

"Vallahi başına iş açacak laf ediyorsun" diyerek esprisini patlattı.

"Ali topu at diyorsun ama ya bu topu Ali bir başka top anlar da askere gittiğinde topu ele geçirdiğinde Hagop'a nişanlarsa ne olacak? Bana ilkokulda böyle öğretiler demez mi?"

Gülüştük bir iyice.

İçimden "İşte bu" diyordum "İşte bu".

Bir farklının diğerine endeksli travmatik ya da paranoyak ruh halinin hangi boyutlarda gezinebileceğini gösterse de, yakalamamız gereken birliktelik işte bu.

Farklılıklarımızı fıkralaştırmak...

**Hrant Dink**

Agos, 4 Haziran 2004

Çocuğun en temel hakkı olan eğitim, Hrant Dink Vakfı'nın büyük önem verdiği alanlardan biridir. Her çocuğun eşit olarak yararlanması gereken bu hak, sorgulayıcı, yaratıcı bireylerin yetişebileceği denli ufuk açıcı olmalıdır. Vakıf, bu alanda özellikle ayrımcılığa karşı bir eğitim siyasetinin benimsenip, tüm farklılıkların teşvik edildiği, çoğaltıldığı ve yaşandığı bir eğitim sistemi için mücadele eder. Ders kitaplarındaki her nevi ayrımcı, düşmanlık uyandırıcı ifadelerin ve çocuk ve gençlerin kimlik, kişilik gelişimine olumsuz etkisi olacak uygulamaların düzeltilmesi en temel hedeflerdendir.

Bizler, farklılıkların yaşanması ve yaşatılması ve Ermeni kültürünün devamını sağlamak üzere Ermeni okullarının gelişmesine, çağdaş eğitim seviyesinde eğitim vermesine önem veriyor, yeni eğitim materyalleri ve metotları geliştirmek konusunda projelerle okullara destek olmayı öngörüyoruz.

Okullar ve eğitim sistemine ilişkin herhangi bir hak ihlali durumunda gençlerle birlikte, ortak duyarlılıkta buluşarak mücadele etmeyi, dünyaya açık, kendi kimlik ve kültürlerinin bilincinde, özgüvenli bireylerin yetişmesi için çalışmayı amaçlıyor, tüm dönüşümlerin gençlerle başladığını biliyor ve geçmişten farklı bir geleceğe onlarla birlikte ilerliyoruz.

# EĞİTİM





## 'ARİ DUN'

Tüm dünyadan 14-25 yaş arası gençleri Ermenistan'a davet eden 'Ari Dun' Projesi Ermenistan'ın başkenti Yerevan'da, 15 Temmuz - 2 Ağustos 2009 tarihleri arasında düzenlendi. İki haftalık periyotlar şeklinde süren proje 15 Ekimde son bulacaktır.

'Ari Dun' kapsamında öğrenciler Ermenistan'ı gezmenin yanı sıra, çeşitli sosyal ve resmi kurumlarla temas kurma imkânı da buldular. Öğrencilere Ermenistan'ı tanıtan etkinliklerin yanında dil, edebiyat, tarih ve kültür derslerine de katılma imkanı sunan programa Türkiye'den 21 öğrenciden oluşan bir kafile katıldı. Türkiye dışında Mısır, Gürcistan, Rusya, Suriye, Ukrayna ve Fransa'dan katılan toplam 67 kişi, 16 Temmuz sabahı kendilerini misafir edecek olan Ermenistanlı ailelerle tanıştı. İki hafta birlikte yaşadıkları ailelerin yanında Ermenistan'ın kültürünü, gündelik hayatını daha yakından tanıyan öğrenciler, yeni dostluklar kurma şansı da yakaladılar. Geziler, eğitim programları, ziyaretler ve eğlencelerle dolu dolu geçen programın katılımcılarından biri programı şöyle anlatıyor:

" 'Ari Dun' Programı dahilinde Ermenistan'ın tarihi ve kültürel mekanlarına yapılan ziyaretlerde Ermenistan tarihi, kültürü ve mimarisi ile ilgili bilgiler elde edebildik. Ayrıca Parajanov, Tumanyan ve Sardarabad müzeleri ile sanat, edebiyat ve tarihin sularına yelken açıyorduk. Bu turların yanı sıra arada Ermeni halk oyunlarını öğrenmek ve at binmek gibi ilgi çekici faaliyetlerde de bulunduk. İki hafta boyunca toplam altı gün eğitimler de yapıldı. Bu eğitimler çerçevesinde Ermenistan, Ermeni kültürü, Ermeni dili ve edebiyatı gibi konularda bilgi sahibi olduk. Akşamları evlerinde kaldığımız aileler ile sohbetler ettik, yemeklerini paylaştık. Bu gezi sonrasında Ermenistanlıların misafirperverliğini gördük.

Bunlar harici Ermenistan'da konuşulan (Doğu) Ermenice ile Türkiye'de konuşulan (Batı) Ermenicenin lehçe farklılığından dolayı komik anekdotlar da yaşadık. Doğu Ermenicesinde "dolaşmak" anlamına gelen "man kal" kelimesini ilk duyduğumuzda mangal yapacağımızı düşünerek "haydi yine iyiyiz" dememiz ve akabinde kelimenin Doğu Ermenicesi'ndeki anlamını öğrenip hayal kırıklığına uğramamız gezinin komik anekdotlarından biriydi. Bir diğeri ise ailenin, kafiledeki arkadaşlarımızdan birine, sofraya oturduklarında "hats ger" (Batı Ermenicesi'nde tam karşılığı 'ekmek ye') demesi ve arkadaşımızın bu laf sonrası sürekli ekmek yemesi ve "evladım niye sadece ekmek yiyorsun?" diye sorulması üzerine Ermenistan'da 'yemek ye' anlamında kullanılıyor olduğunu öğrenmesiydi.

İki buçuk haftalık Ermenistan ziyareti, Türkiye'den katılanlar için, Ermenistan ile ilgili önyargıları kırmak, kültürü, tarihi ve coğrafyayı tanımak adına önemli katkı sağladı. Ama bu katkıdan daha da önemlisi gezi sonrası insanlar ile kurduğumuz dostluklar oldu."

Seyahat masrafları hariç tüm masrafların Ermenistanlı aileler ve Ermenistan Diaspora Bakanlığı tarafından karşılandığı projeye, Hrant Dink Vakfı olarak katkımız, gençlerin seyahat masraflarıyla ilgili sponsor arayışlarında yardımcı olmaktadır.



Koninkrijk  
der Nederlanden





*Tarihin yazılmış sayfaları yaşanmışlıklara, beyaz sayfaları ise yaşanacaklara tekabül eder.*

*Türk-Ermeni ilişkileri açısından da işte, asırlardan gelen ve asırlara gidecek olan ortak yazgımız bir kez daha önümüzde.*

*Atalarımız geçmişte kendilerine düşen sayfaları iyi-kötü doldurdular.*

*Asıl sorun bugün bizim bu beyaz sayfaları nasıl dolduracağımız.*

*Geçmişte yaşanan büyük felaketin sorumluları gibi mi davranacağız, yoksa o yanlışlardan ders alarak yeni sayfaları bu kez uygar insana yakışır bir şekilde mi yazacağız?*

*Bu, önümüze konmuş en büyük sorumluluk.*

*Bu sorumluluğun gereğini yerine getirmekten kaçınanlar ya da hâlâ kötü ve acı yaşanacaklarla doldurmak isteyenler, aslında geçmişte yaşanan o acıların sorumlularından hiç de aşağı kalmayanlardır.*

*Biz, sorumluluk hissedenerler ise onlara izin vermemeli ve bu sayfaların aynı şekilde yazılmasını onların tekeline bırakmamalıyız.*

.....

**Hrant Dink**

*İki Yakın Halk İki Uzak Komşu, 5 Kasım 2005*

Türkiye'nin, 'en uzak' komşusu Ermenistan'la ilişkilerinin normalleşmesi ve gelişmesini amaçlayan tüm Vakıf çalışmaları, "Sınır kafada açılır" ilkesine dayanır. Hrant Dink Vakfı olarak, siyasi gelişmelerden bağımsız, sivil toplumla işbirliği içinde, iki ülke arasında her alanda doğrudan teması teşvik ediyoruz. Geçmiş tecrübelerden hareketle, sivil toplumun ilişkilerin dinamiğindeki asıl belirleyici unsur olduğunu biliyor ve bu sivil gücün pekiştirilmesini öngörüyoruz. Bu amaçla iki ülke arasında doğrudan temasların ve hareketliliğin artması, her konuda ortak alanların oluşturulması ve ilişkilerin daha ileri noktalara taşınması için inisiyatifler oluşturmak temel hedefimiz. İki halk arasında 'ortak bir dil' oluşmasının, iki ülke halkı arasında kurulacak temas ve karşılaşmalardan geçtiğine inanarak, vakıf olarak farklı faaliyet alanlarımızdaki tüm projelerde Ermenistan'ın katılımını özel olarak teşvik ediyoruz.

# TÜRKİYE-ERMENİSTAN İLİŞKİLERİ





## MANŞETİ KOMŞUDA ATALIM

Hrant Dink Vakfı'nın Heinrich Böll Stiftung Derneği işbirliği ile 2009 yılında başlayan Türkiye Ermenistan Gazeteci Diyalog Programı'nın ilki 2009 yılı Mayıs ayında gerçekleştirildi. Program, Türkiye ve Ermenistan arasındaki ilişkilerin gelişmesi yönünde son yıllarda yaşanan gelişmeler ışığında iki ülkede de yıllardan beri kopuk olan ilişkiler sebebiyle var olan bilgi eksikliğini gidermek amacını taşıyor.

Programa her ülkeden konuyla ilgili haberleri basında takip eden 10 ar gazeteci davet ediliyor. İki ülkenin de birbirini daha iyi tanımasını sağlayacak yegâne iletişim araçlarından biri olan medya çalışanlarının katılımı programlarda iki ülkenin gazetecileri karşılıklı olarak aynı yıl içerisinde birbirlerinin ülkelerine giderek bir hafta boyunca orada bata meslektaşları olmak üzere o ülkedeki sivil toplum örgütleri, işadamları, politikacılar, bakanlıklar ve halk ile etkileşimde bulunup ülkeyi tanıyor. Öğle ve akşam yemeklerinde mümkün olduğunca konuklar davet edilip gazetecilerin ülkeyi daha yakından tanıyabilmesi için altyapı oluşturuluyor.

Programın en önemli özelliklerinden birisi, katılımcıları otellerde karşılıklı sohbetler şeklinde ülkeyi tanımak yerine sokakta halk ile kaynaşarak o ülkedeki yaşam şartlarını ve düşünce tarzını anlamaya çalışmaları için ortam yaratılabilmesi. Bu şekilde katılımcılar empati yaparak yıllardır ilişkisi olmayan en yakınındaki ama kendisine en uzak komşusunu daha iyi tanıyabiliyor.

Program kapsamında Türkiye'den 10 gazeteci 2009 Mayıs ayında Ermenistan'a giderek Yerevan, Gümrü ve Vanadzor kentlerinde toplantılara katıldı ve görüşmeler yaptı. Ülkedeki önemli basın yayın kuruluşlarının temsilcileri ile görüşerek sivil toplum kuruluşlarından Ermenistan ile ilgili bilgi aldı. Türkiye sınırındaki köylere

ve şehirlere giderek ülkenin vatandaşları ile sohbet etti ve haberler hazırladı.

Aynı şekilde 2009 yılının Ekim ayında Ermenistan'dan 9 gazeteci Türkiye'ye gelerek Ankara, Bursa ve İstanbul'da temaslarda bulundu. Ankara'da bakanlı düzeyinde görüşmeler yaptı ve o dönemde Bursa'da yapılan Türkiye-Ermenistan Dünya kupası maçına katıldı. 7 gün süren program boyunca Türkiye'deki Ermeni toplumu ile de temaslarda bulunan Ermenistanlı gazeteciler daha önce Türkiye'den projeye katılan meslektaşları ile de görüşmeler yaparak karşılıklı bilgi alışverişinde bulundu.

Programın birinci yılı kapsamında gerçekleşen bu iki ekinliğin ardından programa katılan gazeteciler arasında oluşturulan sanal bilgi paylaşım ağı kurularak bilgi ve haber alışverişi sürdürülüyor.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

## Kondüktör Agop TCDD'den Şükrü beye selam söyledi



Radikal, Ermenistan sınırının öteki tarafındaki tren istasyonu Akuryan'da

**O artık bekçi**

Akuryan İstasyonu 1993'e kadar Türkiye'ye giden trenlerin Ermenistan'daki durağıydı. 16 yıldır düdüğü ötmeyen istasyona bekçilik eden kondüktör Agop, sınırın açılmasını işle çekiyor. Agop, aktarmalar sırasında arkadaşlık ettiği Türk kondüktör Şükrü



Erivan, Gümrü ve Vanadzor... Ermenistan'ın üç büyük kentini bu proje kapsamında gezdik. Ama elbette Vaktimizin çoğunluğu Erivan'da geçti. Gümrü'ye günlük bir gezim. 1988'de meydana gelen Gümrü depremi sanki hala çıktı. Sokaklar sessiz, insanlar kederliydi Gümrü'de. Depremde hayatını kaybedenlerin anısına yapılan heykelin önünde, Gümrü'ye bir kez daha çıktık. Bir sonraki gün gittiğimiz Vanadzor ise tarihi bir kenti andırıyordu. Her iki kenti de günlük görüşmelerimizden hatta Vanadzor'u gece görüşmelerimizden pek bir izlenim edinemedik ama kentin derinliği bize zaten her şeyi anlatıyordu. Biz en çok Erivan'ı soluduk gezi boyunca. Sokaklarını, hayatları, günlük yaşamı bir hafta boyunca anlamaya çalıştık. Anladık belki de. Hepimiz aynı duygularla sarsıldık. "Diyalog Projesimizin" bu iki günü biraz daha boştu. Görüşmeler azaldı. Aslında son gün Karabağ planı vardı ancak Karabağ'a vize çıkmayınca Erivan'ın sokakları bize imişti. Erivan'da günlük yaşam yoğun ve boğucu değil. Caddeler, meydanlar ve kavşaklar oldukça geniş. Ancak trafik kuralları yok. Hayatı hızlı yaşamın bir kent özelliği taşıyor. Arabalar, kırmızıda da, yeşilde de geçiyor... Hele bir de taksiyi binmişse-iz tamam... virajlarda her an bir kazaya kurban gibibirsiniz.



## Erivan'ın 'Ağrı'sı

Erivan sokaklarında karşılaştığımız gençler Türkiye ile ilgili sorunlarının olmadığını söylüyor. Ancak Ermenistan'ı da Ararat'sız düşünemediklerini sözlerine eklemekten geçemiyorlar

Aris bize işte Ararat dediğinde şoför anlıyor, Ermenice bir şeyler söylüyor... "Araratsız Erivan olmaz" söylediği bu cümleyle. Taksisi şoförü Galan Levik... 61 yaşında. Konuşmaya öyle hevesli ki, biz de tanımaya. Tıpkı diğerleri gibi. Türk olduğumuzu öğrenince ben de Vanlıyım diyor. Erivan'da kim sorarsanız sorun mutlaka Anadolu'ya uzanıyor kökeni. Galan amca gibi.

Ararat'a bakınca tüylerim diken diken oluyor diyor. Ararat onlar için büyük bir derinlik ötesi yok ya da var, ötesi büyük bir hasret. Sonra arkadaş Ramiz'i anlatıyor. Ramiz Karabağ'daymış. Yıllar önce Galan Levik annesini kaybedince Ramiz sınırdan kaçıp cenazeye gelmiş. O olayı hiç unutmamış. Yüzünde silinmeyen bir keder var. Biraz öfkeli: Ben Türkiye yüzünden şehidim diyor. Babasının o yaşında Erzurum'u terk ettiğini söylüyor. Tüm bu hikayeleri ise annesinden dinlemiş. "Ben ailemi kaybettim ve yetimhanede büyüdüm. Dolayısıyla Türk'ün yüzünden mağdurdum ben. Düşünün dedimler varlıktıydı, kimseye muhtaç olmadım ya buradan benim burada ye-

## Ermeni parlamentosu Türk medyasına açıldı

Türkiye-Ermenistan Gazeteci Diyalog Projesi' kapsamında, Türkiye'den 10 gazeteci Ermenistan Parlamentosu'na kabul edildi

**YAMIK DURUKAN** Ankara

Bakanlık görevine başlayalı 5 gün olduğunu belirten Nikoyan şunları söyledi: "Ermenistan parlamentosu, bağımsızlığını anıttığı günden beri ilk kez kapılarını Türk gazetecilere açtı. Meclis Başkan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Samvel Nikoyan, "Halklar arasında da ilişkiler var ama keşke parlamentolar arasında da olsa" dedi.

Uluslararası Hrant Dink Vakfı ile Heinrich Böll Vakfı'nın organize ettiği, Türkiye-Ermenistan Gazeteci Diyalog Projesi kapsamında, Türkiye'den 10 gazeteci Ermenistan Parlamentosu'nu ziyaret etti. 131 milletvekili mecliste, yüzde 5 barajını aşan 5 parti var.

Bakanlık görevine başlayalı 5 gün olduğunu belirten Nikoyan şunları söyledi:

**'Ermeni-Türk dosttur'**

"İki ülke gazetecileri arasında bağ olması çok güzel. Halklar arasında da bağ olduğunu biliyoruz. Keşke parlamentolar arasında da böyle bir bağ olsa. 11 yıl önce otobüsle İstanbul'a gittim. O dönemler Kürt sorunu oldukça ateşliydi ve otobüsü sık sık durdurup bizden arıyorlardı. 'Kimsiniz' diye soruyorlardı ben de 'Ermeni' diyordum. Askerler de bana 'Ermeniler, Türkler dosttur, geçin' diyorlardı. Akımda Türkiye ile ilgili kalan hatıra bu."



## Kalbim burada

EĞLENCE sektöründe çalışan iki gençle beraberiz. Amerika'da doğan Jack, yaklaşık dört yıl önce gelmiş Ermenistan'a ve burada işini kurmuş. Yaşamını Ermenistan'da sürdürmek isteyenlerden. Neden Ermenistan'ı tercih ettiğini bakan nasıl anlatıyor:

"Kalbim hep buradaydı. Ne zaman Amerika'ya gitsen bir yıl boyunca Ermenistan'a geleceğim bir haftayı beklerdim. İnsanlar, kültür, atmosfer... Aslında benim kalbim burada. Türkiye'yi hiç merak ediyordum acaba? Biz sormadan söylüyor, sanki iç okunmuş gibi: Türkiye'yi de görmek istiyordum. Yeni bir kültür, yeni bir ülke. Onları tanımak isterim. Kendi penceresinden yorumluyor bugünü: Bence bugünkü Türkler yanlış bir şey yapmadılar. Bence bir Türk insanının özür dilemesi doğru değil. Çünkü onlar yanlış bir şey yapmadı. Diaspora Ermenileri Türkiye'den daha çok şey talep ediyorlar. Çünkü Ermenistan'da yaşamıyorlar, memleketlerinden uzakta. Buradaki Ermenilerin bir Ermenistan'ı var. O nedenle 'bize toprağımızı ver, toprağımızı ver' diyorlar.

**KÖKÜM ANADOLU'DA** Arkadaşıysa Suriyeli bir Ermeni. Erivan Devlet Üniversitesi bilgisayar mühendisliği mezunu. 1915'ten sonra dedesinin Elazığ'dan Halep'e geçtiğini, büyükbabasının kardeşlerinin öldüğünü anlatıyor. Çok iyi Türkçe konuşuyor ve bunu da Ermenistan'da öğrenmiş. Türkiye'ye



## DOKUN! DEMOKRATİKLEŞİRSİN

Kitabı Mukaddes insanın tanrısal kattan düşüşünü ve insanlaşma sürecini, yasaklanana dokunması ile başlatır. Dokunulması yasaklanan ağaçtan Havva'nın meyveyi koparıp Adem'e yedirmesiyle o vakit gözleri açılır, iyiyi ve kötüyü bilerek, kendilerinin çıplak olduğunu farkederler ve incir yaprakları ile önlükler yaparak artık gizlenirler. Allah'ın gazabı korkunçtur! Kadını acı ile doğurmakla, erkeği de ömür boyu çalışmayla cezalandırır.

Daha sonra çoğalarak kalabalıklaşan insanoğlunun evrim süreci, insanlar arası sosyal ve siyasal ilişkilerin süreciyle atbaşı koşturur. Bu sürecin asıl açıklamasını ise tarih içinde ortaya çıkan sayısız yasaklarla, insanın bu yasaklara karşı mücadelesinde ve başkaldırısında aramak gerekir. Bu süreci irdeleyenlerin önüne çıkan ve hiç değişmeyen en temel gerçek ise yine “dokunulmaz” tabulardır. Yine hep bir şeylere dokunulamamış, yine hep birileri dokunulmaz kalmışlardır. Gelin görün ki 21. yüzyılın başında Türkiyemizde siyasetçilerin dokunulmazlığı sorunu hâlâ gündem işgal etmekte.

Temiz toplum isteme sürecine girmiş olan ülkemizde bu dokunulmazlık zırhı, devletin bizzat kendisinin temizlenmesi önünde büyük engel teşkil ediyor. Hep birlikte izliyoruz gelişmeleri, konu artık kişilerin dokunulmazlığından çıkmış, devletin dokunulmazlığını tartışılır hale getirmiştir. Ne yargı dokunabiliyor bu dokunulmazlara, ne de devletin bir başka gücü. Ama belli ki toplumun dokunulmazlara dokunma talebinin önünde artık durulamayacak. Bu hafta Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde milletvekillerimiz hiç de alışık olmadıkları bir sınavla karşı karşıyalar. “Bize de dokunulsun” diye çok önemli bir özveride(!) bulunacak, oylama yapacaklar. Dokunulmazlıkların kalkması gerçekleşir mi? Sayısal dengelerin sürekli kaydığı bir mecliste “şıppadanak” gerçekleşebileceğini savunmak fazla iyimser bir beklenti. Ama şu gerçek var ki bugün olursa âlâ, olmazsa yarın, bir gün hem de çok yakın bir gün bu dokunulmazlıklar kaldırılacaktır. Kaldırılmalıdır.

Laf dokunulmazlıktan açılmışken konuyu birkaç satırla cemaat yaşantımıza aktarıp buradaki dokunulmazlıklara

da biraz dokunmak gerekiyor. Cemaat yaşantımızda da bir kişiye, bir kuruma yapılan en ufak bir eleştiride aynı dokunulmaz tabuların işlediğini görmüyor muyuz? Sanıyorum cemaat içinde de artık dokunulmaz sayılan konuların üzerine gitmeli ve dokunulmamış hiçbir şeyi tabusal karanlığında bırakmamalıyız. Kendi adımıza, gücümüzün yettiğince bu tabulara dokunmaya çalışıyoruz. Bunun ne denli zor bir uğraş olduğunu bilincindeyiz. Biliyoruz ki eleştiri alışkanlığı olmayan bir topluma böyle bir geleneği yerleştirmek hayli zor, ama bu çabamızı sonuna kadar sürdüreceğiz.

Niçin dokunmaktan korkmamalıyız?

Etolog(\*) Desmond Morris, Sevmek Dokunmaktır adlı kitabında, gittikçe kalabalıklaşan dünyamızda nasıl birbirimize dokunamaz hale geldiğimizi ve bu “dokunulmazlığın” tehlikelerini anlatır. Bazen sırta indirilen dostça bir şaplağın ne kadar insani bir davranış olduğunu ve değer kazandığını uzun uzadıya anlatan Morris, bunun aslında sevginin göstergesi olduğunu savunurken şöyle der: “Dokunma en temel duyumuzdur - duyuların anası olarak adlandırılır. Ne yazık ki, üstelik fark etmeksizin, gittikçe daha az dokunur kişiler olmakta, gittikçe birbirimizden uzaklaşmaktayız”. Morris'in, dokunmayı ve dokunulmayı sevgiyle özdeşleştirmesine katılıyoruz. Ve eğer seviyorsanız... ama gerçekten seviyorsanız “dokunun”, “Dokunulmaktan da kaçınmayın” diyoruz: “Korkmayın dokunun! Demokratikleşirsiniz.”

(\*) Etoloji: Zooloji biliminin bir dalı, hayvanlara özgü davranışları gözler ve yorumlar.

Hrant Dink  
Ağos, 21 Kasım 1997

Yurttaşlık bilincine sahip bireylerden oluşan şeffaf bir toplum yapısı içinde etnik, dini, kültürel ve cinsel tüm farklılıklar için, herkes için demokrasi talebi, Vakfın temel ilkeleri arasında yer alıyor. Vakıf, Azınlık haklarını da ayrı bir mesele değil, doğrudan Türkiye demokrasisinin bir parçası olarak görüyor.

Vakıf, özellikle nefret söylemine yönelik farkındalık yaratmak konusunda yapısal bir duyarlılığa sahip. Bu açıdan medyanın yapıcı rolünün teşvik edildiği çalışmalarla her tür ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı mücadele etmek en önemli önceliklerden biri.

Avrupa Birliği ile ilişkiler ve AB'ye giriş süreci, demokratikleşme sürecinin adımı olarak desteklenirken, ifade özgürlüğü de tabu addedilmiş tüm konuların konuşulabildiği bir genişlikte tahayyül ediliyor.

Hrant Dink Vakfı olarak, konuşabildiğimiz ve konuşarak

özgürleşebildiğimiz bir düzende demokratlık kavramının içinin

deneyimlerle ve gerçek anlamda empatinin geliştirilmesi ile

doldurulabileceğine inanıyor, Türkiye toplumunun hakkı olan demokrasi

için çaba harcamayı ödev sayıyoruz.

# DEMOKRATİKLEŞME VE İNSAN HAKLARI



Proje Koordinatörü – Özlem Dalkıran  
Proje Asistanı – Sayat Tekir  
Araştırmacı – Rojdan Alp kaya Topyıldız  
Araştırmacı – Nuran Gelişli



## MEDYADA NEFRET SÖYLEMİ PROJESİ

Türkiye’de medya giderek daha tarafgir ve milliyetçi bir ton kullanmakta. Özellikle de azınlık hakları, Kürt sorunu ve AB üyelik süreci gibi konularda bu dil kendini daha fazla gösteriyor. Haberler, özellikle de haber manşetlerinin son derece provokatif olması toplumda düşmanlık ve ayrımcı duyguları tetikliyor. Her ne kadar evrensel ve ulusal gazetecilik ilkeleri, hatta bazı medya kuruluşlarının kendi inisiyatifleriyle belirlediği basın ahlak ilkeleri mevcut olsa da, birçok haber ve köşe yazısı bu ilkeleri ihlal ediyor. Gazeteciler Cemiyeti ve Basın Konseyi nefret ve ayrımcılık içeren haber ve makaleler hakkında nadiren karar çıkarıyor. Bu tarz bir dilin kullanılması toplumda huzursuzluğa ve savunmasız gruplara yönelik yaygın bir önyargının yerleşmesine yol açıyor; bu da zaman zaman azınlıklara ya da azınlıklara ait mekanlara yönelik saldırılarla sonuçlanabiliyor. Bugüne dek Türkiye’de, medyada kadın ayrımcılığını izleyen Med-İz grubu dışında sürdürülebilir bir medya izleme yapılmadı. Medyada nefret söylemini izleme projesi bu açığı kapatma amacıyla bir örnek oluşturmayı ve diğer sivil toplum kuruluşlarını kendi alanlarında benzer çalışmalara teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

### PROJE HEDEFLERİ

Projenin ana hedefi, gazeteleri izleyerek ve raporlama yaparak medyadaki ırkçı ve ayrımcı söylemi görünür kılmak ve ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele etmektir. Ayrıca, ayrımcı ve ırkçı fiziksel saldırılara (nefret suçlarına) neden olma potansiyeline sahip olan nefret söylemiyle mücadele için yasama üzerinde gereken tedbirleri alması yönünde bir baskı oluşturabilme hedefi gözetilerek, kamuoyunda “nefret söylemi” ile ilgili açık bir tartışma ortamı başlatmak da hedeflenmektedir.

### PROJE FAALİYETLERİ

Altı kişilik bir danışma kurulunun yardımıyla belirlenecek izleme metodolojisi ile 5 yerel, 5 ulusal gazete düzenli olarak izlenecek ve dini ve etnik azınlıklara yönelik

ayrımcı ve/veya nefret söylemi içeren haber ve köşe yazıları tespit edilecek. Web sitesinde ve dört ayda bir hazırlanacak raporlarda bu alıntılarının neden nefret söylemi ve/veya ayrımcılık içerdiğine yönelik analizler yer alacak. Proje kapsamında hukukçular ve medya çalışanlarıyla yapılacak atölyelerde medya izleme çalışmalarının bulguları incelenecek, medyadaki söylemi değiştirebilmek için neler yapılabileceği ve medyada ırkçılık ve ayrımcılıkla nasıl mücadele edilebileceği tartışılacak. Ayrıca İletişim Fakültesi öğrencilerine yönelik nefret söylemi, ayrımcılık ve medyanın rolü konulu bir seminer düzenlenecek. Düzenlenecek uluslararası konferansa uluslararası düzeyde hukukçular, gazeteciler ve farklı medya izleme inisiyatiflerinin temsilcileri davet edilecek. Konferansta tartışılacak temalar: Nefret söylemi (yasalar, iyi uygulamalar, ifade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki fark); “rıza”nın şekillendirilmesinde medyanın rolü; medya izlemede iyi uygulamalar (ulusal ve uluslararası deneyim paylaşımı) ve Türkiye’de etkin medya izleme yollarının aranması olacak. Konferanstaki tartışmalar, farklı alanlarda medya izleme çalışması yapmak isteyenlere yardımcı olması amacıyla kitap olarak basılacak ve web sitesine de konacak. Proje Avrupa Komisyonu Demokratikleşme ve İnsan Hakları Aygıtı ile Global Dialog tarafından fonlanmaktadır ve 18 ay sürecektir.



www.nefretsoylemi.org

# ‘Nefret’e hayır!

**Hrant Dink Vakfı’nın öncülüğünde düzenlenen ve Milliyet Okur Temsilcisi’nin de katıldığı atölye çalışmasında toplumu kutuplaştıran ‘nefret’ dilinin medyadaki ransımaları tartışıldı**



Bir süredir bazı sivil toplum kuruluşları; ırkçı ve milliyetçi söylemleri çoğu kez destekleyen, ayrırtan, ötekileştiren, linç girişimlerine zemin hazırlayan ve toplumu tehlikeli bir kutuplaşmaya doğru götüren “nefret” dilinin kullanımında medyanın rolünü sorguluyor, ırsal gazeteler, internet siteleri ve televizyon kanallarında yer bulan bu tür haberlerin analizi edildiği raporlar hazırlıyor.

Geçtiğimiz hafta benzer bir çalışması Hrant Dink Vakfı, Avrupa Komisyonu Demokratikleşme ve İnsan Hakları Aygıtı, İtobal Dialogue ve Friedrich Naumann Vakfı’nın desteğiyle gerçekleştirdi. Medyada ırkçı ve ayrımcı söylemi götüren kılma ve ırkçılık ve ayrımcılıkta mücadele etmek amacıyla Dink Vakfı’nın 5 Eylül günlerinde düzenlediği toplantının moderatörlüğünü Proje Koordinatörü Özlem Dalkıran yaptı. Toplantıya aralarında Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Yasemin Inoçlu, Leeds Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim üyesi İnternet Huku-

(IHOP) Feray Salman, İnternet Hukuku uzmanı Yaman Akdeniz, hukukçu Fethiye Çetin’in de bulunduğu çok sayıda hukukçu ve iletişim uzmanı katıldı. **Milliyet ve Ombudsmanlık** Toplantıda Milliyet Okur Temsilcisi’nin bugüne kadar yapmış olduğu çalışmalar ve alınan sonuçlara ilişkin görüş ve önerilerine de başvuruldu. Suçu mesurlaştırma ayrımcılık ve önyargılarla yapılan haberlere karşı Ombudsman kurumunun öneminde değindi. Tehdit, taciz, tecavüz, sarımsılık, gözdağı verme, şiddet kullanma gibi olayların ya da nefret söylemlerinin Rahip Santoro ve Dink cinayeti, Malatya katliamı, Seferihisar ve Kemalpaşa’daki linç girişimleriyle nasıl suça dönüştüğünün altını çizdi. Dink Vakfı’nın cabalarıyla oluşturulan medyada “nefret söylemini izleme projesi”ni okurlarınızla da paylaşırsanız, bu ça-

### ‘Nefret’e karşı ne yapılmalı?’

iki gün süren toplantıdan çıkan sonuçlar şöyle: **■ Türkiye’de nefret söylemi ve suçlarına karşı medyanın kendi iç denetimini yanı sıra aralarında söylem analistlerinin, gazetecilerin, iletişimci ve hukukçuların yanı sıra araçları Ombuds Kurulu, bir platform oluşturulmalıdır.** **■ Medyanın nefret suçlarını insan hakları odaklı habercilik bağlamında ele alması, haberin üretimi ve sunum aşamalarında nefret suçlarının hedefi toplumsal duyarlılığı geliştirecek çalışmalar yapılmalıdır.** **■ Türkiye’de nefret suçlarına yasa dışı kavuşması gerektiği konusunda medyanın gündeminden tutmasını önemli üzerinde durulmalıdır.**

yet ve cinsel yönelim gibi önyargı doğurabilecek nedenlerden ötürü işlenen, genellikle şiddet içeren suçlar olarak tanımlanıyor. Proje Koordinatörü Özlem Dalkıran; Türkiye’de ırkçı ve nefret söylemi içeren ve ötekileştiren kavramların medyada yaygınlığına karşın, Hrant Dink’in öldürülmesinden sonra “nefret söylemi” ve “nefret suçları” kavramının hayatımıza girdiğini hatırlatıyor. Dalkıran; Hrant Dink’in öldürüldüğü döneme göre medyada nefret içeren ifa-

# Hrant Dink Vakfı medyadaki nefret söylemini izleyecek

TUTKU AYVAZ - ANKARA

Avrupa Birliği’nin (AB) 2007-2010 dönemi için 3 milyon euro bütçe ayırdığı demokrasi ve insan hakları fonundan yararlanacak 13 proje belli oldu. ‘Demokrasi ve İnsan Hakları Avrupa Aracı’(DİHAA) kapsamında desteklenecek bir projelerden biri de Uluslararası Hrant Dink Vakfı tarafından yürütülecek ‘Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi’ oldu. Vakıf, nefret söyleminin toplumda huzursuzluğa ve savunmasız gruplara yönelik yaygın bir önyargının yerleşmesine yol açarken, bu durumun zaman zaman azınlıklara ya da azınlıklara ait mekanlara yönelik saldırılarla sonuçlanabileceği düşüncesinden hareketle 18 aylık bir proje hazırladı.

### 10 gazete izlenecek

Açıklamaya göre 5 yerel ve 5 ulusal gazetenin düzenli biçimde izleneceği projede, dini ve etnik azınlıklara yönelik ayrımcı veya nefret söylemi içeren haber ve köşe yazıları tespit edilecek. Web sitesinde ve 4 ayda bir hazırlanacak raporlarda, bu alıntılarının neden nefret söylemi veya ayrımcılık içerdiğine yönelik analizler yapılacak. Ayrıca hukukçular ve medya çalışanlarıyla atölye çalışmaları yapılarak bulgular incelenecek, bu söylemi değiştirebilmek için neler yapılabileceği ve medyada ırkçılık ile ayrımcılıkla nasıl mücadele edilebileceği tartışılacak. Açıklamada, yapılacak çalışmayla medya izlemelerine örnek olup STK’ları benzer çalışmaya teşvik etmenin de amaçlandığı belirtirken, ‘bugüne dek Türkiye’de medyada kadın ayrımcılığını izleyen Med-İz grubu dışında sürdürülebilir bir medya izlemesinin yapılmadığı’ kaydedildi.

Bu projenin yanı sıra Batman’da kentsel entegrasyonun güçlendirilmesinden, Yahudiler

## Hrant Dink Vakfı medyadaki nefret söyleminin takipçisi

FUNDA TOSUN

Avrupa Birliği’nin 2007-2010 dönemi için 3 milyon euro bütçe ayırdığı demokrasi ve insan hakları fonundan yararlanacak olan 13 projenin biri Uluslararası Hrant Dink Vakfı tarafından gerçekleştirilecek. Uluslararası Hrant Dink Vakfı’nın yürütüleceği ‘Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi’, Demokrasi ve İnsan Hakları Avrupa Aracı (DİHAA) kapsamında destekleniyor. ‘Dördüncü göç’ olarak tanımlanan medyanın, nefret söyleminin üretimi ve yerleşmesindeki rolüne odaklanan proje kapsamında, 30’a yakın ulusal ve 5 yerel gazete düzenli biçimde izlenecek, dini ve etnik azınlıklara yönelik ayrımcılık veya nefret söylemi içeren haber ve köşe yazıları tespit edilecek. Tarafgir ve milliyetçi bir zihniyetle hazırlanan haber manet



Uluslararası Hrant Dink Vakfı’nın yürütüleceği ‘Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi’, Demokrasi ve İnsan Hakları Avrupa Aracı (DİHAA) kapsamında destekleniyor. Dink’in katilinin ardından, Barış Girişimi içerisinde, bir grup olarak bu konuda bir çalışma yapmıştı. Hrant Dink bir millet bu anlamda, ancak daha evveli de var kuşkusuz. Mesala 6-7 Eylül aylarında, Kardak krizi döneminde ya da Batı’da Kürtlere yönelik öfkelerin taarruzu geçtiği dönemlerdeki gazete manşetleri, her şeyi zihniyetin ürünü. ‘Sokak faşizmi’ dediğimiz algıyı güçlendiren şey de yine bu nefret söyleminin medyada yer bulması ve rahat görmesi. Kendisini ‘dördüncü kuşak’ olarak tanımlayan medyanın kastı ve kastsız suz ortaklığı bırakıp, toplumun ve barışın gelişmesi için mücadele etmesi gerekir

bu grup da nefret söyleminden üzeninden kendini tarifi ettiğini

### Medyaya milliyetçilik eleştirisi

Vakfın internet sitesinde yayınlanan açıklamada, Türkiye’de medyanın giderek daha tarafgir ve milliyetçi bir ton kullandığı, özellikle azınlık hakları, Kürt sorunu ve AB üyelik süreci gibi konularda bu dilin daha fazla kendini gösterdiği belirtildi. Özellikle haber manşetlerinin son derece pro-





Kuruculuğunu ve Genel Yayın Yönetmenliği'ni üstlendiği Agos gazetesinde Türkiye siyaset kültürü ve basın tarihi açısından birbirinden önemli çalışmalara imza atan Hrant Dink, düşünce, yazı ve projelerinden oluşan kapsamlı bir külliyat oluşturdu.

Bu birikimi bir arşiv disiplini içerisinde derleyerek yeni gelen kuşakların hizmetine sunmak, Hrant Dink Vakfı'nın en önemli amaçları arasında yer almaktadır. Proje kapsamında, Hrant Dink'in yazılı, görsel ve sesli malzemeleri derlenmekte ve yayımlar haline getirilmektedir. Söz konusu arşiv çalışması sadece Hrant Dink isminin nelere tekabül ettiğini göstermesi açısından değil, çok değer verdiği gençlerin ilham bulması açısından da önem arz etmektedir. Bu birikimden yararlanacak araştırmacıların empati, diyalog, eleştirel düşünce ve sorgulayıcı yaklaşımla düşünce hayatına yeni katkılar sağlaması en büyük kazanım olacaktır.

Chrest Vakfı'nın desteği ile yürütülen Hrant Dink Arşiv çalışmaları Yazı Arşivi, Görsel Arşiv ve Belge Arşivi olarak üç ana başlık altında sürdürülmektedir:

#### YAZI ARŞİVİ

Hrant Dink'in Agos, Birgün ve Yeni Binyıl gazetelerinde çıkan yazıları ve Marmara gazetesinde "Çutag" ismiyle yazdığı Ermenice kitap tanıtımları bir araya getirildi. Hrant Dink ile yapılmış röportajlar ile 19 Ocak 2007 öncesine ait Hrant Dink'le ilgili makale ve haberler Gazete – Dergi Arşivi'nde toplandı. Hrant Dink'in katledilmesinin ardından basında çıkan haberlerin günlük olarak arşivlenmesi devam etmektedir.

#### GÖRSEL ARŞİV

Hrant Dink'in katıldığı toplantılar, televizyon programları, konferansların video ve ses kayıtlarıyla, Hrant Dink'in ölümünden önce ve sonra yapılmış belgeseller ile 19 Ocak 2007 sonrası tüm yayınları içermekte olan Görsel Arşivde yer alan kayıtlar farklı dillere çevrilmekte. Dink'in çocukluk, gençlik, aile, çalışma hayatına ait fotoğraflar ile 19 Ocak 2007 sonrası cenaze, anma, mahkeme ve Dink'in anısına yapılan toplantıların fotoğrafları ise Fotoğraf Arşivi'nde toplanmaya devam ediliyor.

#### BELGE ARŞİVİ

Hrant Dink'e ait yazışmaları, mektupları, basın açıklamalarını, taziye mektuplarını içermektedir.

Hrant Dink Arşivi, konuyla ilgili araştırma yapmak isteyen kurum ve kişilerin önceden yapacakları başvurular ile kullanımına açıktır.

Hrant Dink Arşivi'ni geliştirmek için Hrant Dink'e ait her tür yazı, konuşma, kayıt, fotoğraf ve belgeyi bizlerle paylaşmanızı bekliyoruz.

**ARŞİV** [arsiv@hrantdink.org](mailto:arsiv@hrantdink.org)

Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları, 19 Ocak 2007'de, gazetesi Agos'un önünde öldürülen Hrant Dink'in hayallerini, mücadelesini, dilini ve yüreğini yaşatmak amacıyla kurulmuş olan Hrant Dink Vakfı'nın çatısı altında, diyalog, barış ve empati kültürünü geliştirecek yayınlar yapar.

UHDV Yayınları, bu temel ilkeler ışığında,

- Türkiye'nin demokratikleşmesi, kültürel çeşitliliğin bir zenginlik, farklılığın bir hak olarak kabul görmesi, toplumlar arasındaki kültürel ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla milliyetçilikten, ırkçılıktan ve ayrımcılıktan arındırılmış, çocuklara ve gençlere yönelik projeleri de kapsayan akademik ve akademi dışı yayınlar yapmayı;
- Türkiye'de çoğu zaman yüzeysel bir şekilde yürütülen, güncel, siyasal-toplumsal-kültürel tartışmalara ilişkin derinlemesine sorular sormaya olanak tanıyan telif ve çeviri eserlere dayalı diziler oluşturmayı;
- Hrant Dink Vakfı'nın kurmayı amaçladığı, Ermeni araştırmalarına odaklanan bir enstitünün temellerini oluşturmaya yönelik olarak, Ermenilerin tarihi, kültürü ve yaşayışıyla ilgili yayınlar yapmayı;
- Hrant Dink'in bütün yazılarını ve konuşmalarını yayımlayarak, onun fikinsel mirasının yaygınlaşmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına aracılık etmeyi;
- Hrant Dink'in, milyonlarca insanın yüreğine nüfuz etmesini sağlayan, içten ve demokrat tavrının takipçisi olarak, ayrımcılığa maruz kalan grupların seslerini duyurmalarını sağlayacak, geniş halk kitlelerine ulaşmayı hedefleyen kitaplar yayımlamayı hedefler.

#### YAYIN KURULU

Altuğ Yılmaz

Arat Dink

Arzu Balcı

Belinda Mumcu

Delal Dink

Ohannes Kılıçdağı

Rober Koptaş

**YAYINLAR**

Hrant Dink'in köşe yazılarından bir seçki, 7 Ekim 2009'da Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları tarafından yayımlandı

'Bu Köşedeki Adam'ın söyleyecekleri var

Agos gazetesinin kurucusu ve genel yayın yönetmeni Hrant Dink'in köşe yazılarından oluşan Bu Köşedeki Adam başlıklı seçki yayımlandı. Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları'ndan çıkan kitap, Dink'in Agos, Yeni Binyıl ve Birgün gazetelerinde 1996-2007 arasında yazdığı bazı köşe yazılarını bir araya getiriyor.

Hrant Dink'in seslendiği farklı kesimleri ve düşüncesini yoğunlaştırdığı temel meseleleri merkeze alarak, tematik bir çerçevede hazırlanan seçkide, yazarın Türkiye'ye, dünyaya, sol siyasete, azınlıklara, Kürt sorununa, başörtüsü tartışmalarına, Türkiye Ermeni toplumuna, Türk-Ermeni meselesine, Batı'ya, Diaspora'ya ve Ermeni kimliğine ilişkin deneyim, gözlem ve görüşlerinin izini sürmek mümkün. Okur açısından kitabın en çarpıcı özelliklerinden biri, söz konusu yazıların sanki bugün yazılmışçasına geçerliliğini koruyor olması. Bu, Hrant Dink'in analizlerindeki ve siyasi birikimindeki isabet kadar, uğruna mücadele edilmesi gereken temel konuların halen ortada durduğu gerçeğinin de bir göstergesi. Seçkinin, Hrant Dink'in yalnızlaştırılma sürecine ilişkin bölümü, okura, basın ve hukuk dünyasında yaşananları, Türkiye'nin yakın geçmişine damga vuran karanlık oyunları, doğrudan tanığının ağzından dinleme ve idrak etme fırsatı sunuyor.

Seçkide bir araya getirilen yazılar sadece okunmuyor, Hrant Dink'in varlığının da hep sebep olduğu üzere, okuyana, harekete geçmek için ilham veriyor. Çünkü 'Bu Köşedeki Adam'ın söyleyecekleri var. Bir kez daha anlatmak, bir kez daha anlamak için.



Her yıl bir tema çerçevesinde, Türkçe, Ermenice ve İngilizce olarak üç dilde hazırlanacak Hrant Dink Vakfı ajandalarının ilki Aralık 2009'da çıktı.

Türkiye ile Ermenistan arasındaki yıllar süren 'ilişkisizliğin', iki ülke tarafından 10 Ekim'de imzalanan protokollerle son bulduğu 2009'un ardından, temasların artacağı ve belki de kapalı sınırın açılacağı 2010 için konu olarak Ermenistan seçildi. Ajanda, Türkiye'de pek bilinmeyen, onyıllardır süregelen kopukluğun da etkisiyle hep belli kalıplar dahilinde anlaşılmaya çalışılan Ermenistan'a başka bir gözle bakmaya davet ediyor. Ajandanın amacı, Ermenistan hakkında bütünlüklü bir manzara çizmek değil, ülkenin toplumsal, siyasi, ekonomik, kültürel yapısına, günlük yaşamına dair, ipucu niteliğinde bilgiler sunmak. Bu yolla, Hrant Dink'in 'İki yakın halk' diye tanımladığı Türkiyeliler ve Ermenistanlılar arasındaki mesafenin azalmasına mütevazı bir katkı sunmak hedefleniyor.

Yılın her haftasında Ermenistan'la ilgili bir başlığın kısaca ele alındığı ajandada her konu, başta ünlü fotoğrafçı Max Sivaslian olmak üzere, çeşitli objektiflerden çıkmış rengârenk fotoğraflarla sunuluyor.

Ajandada, Türkiye ve Ermenistan'ın resmi tatillerinin, iki ülkede yaşayan çeşitli etnik ve dini grupların bayram ve kutlamalarının yanı sıra, Ermenistanlılarla 'çatpat' da olsa anlaşmak isteyenler için, her hafta, Doğu Ermenicesiyle çeşitli diyaloglar ve sözcükler ile bunların telaffuzları ve açıklamalarına da yer veriliyor.





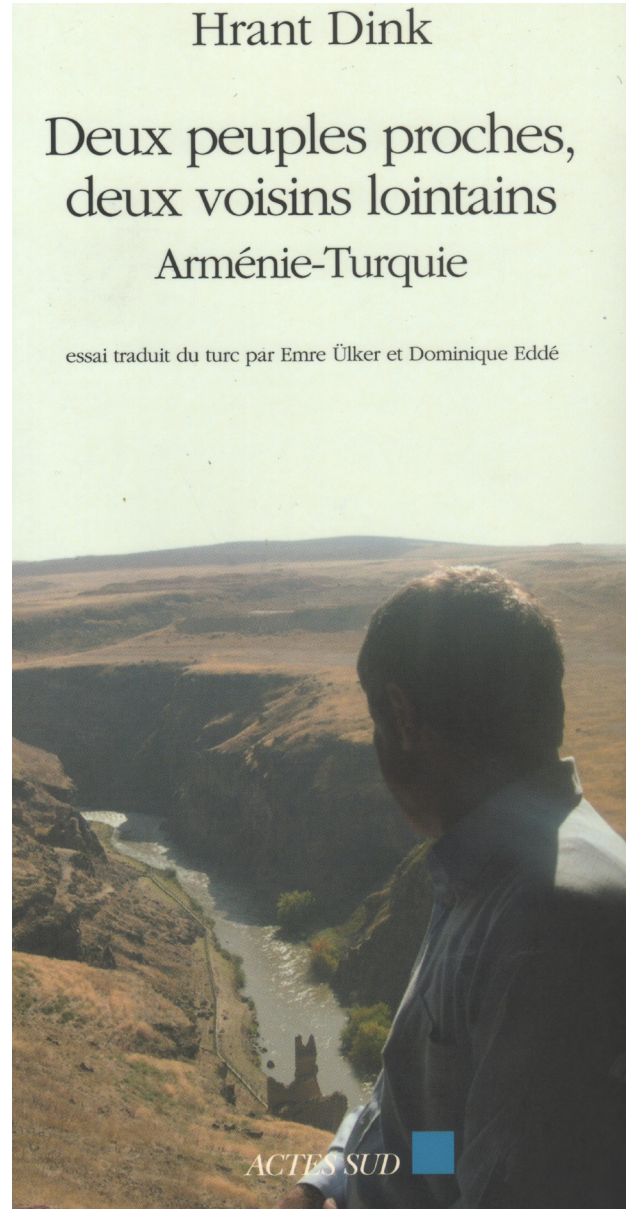


Hrant Dink'in ilk kitabı olan "İki Yakın Halk, İki Uzak Komşu" isimli 2008 yılında Vakıf tarafından Türkçe yayımlanan kitabı Doğu Ermenicesine çevrildi ve Kasım 2009'da Ermenistan'da yayınlandı. 23 Aralık 2009'da Erivan'da bir tanıtım toplantısı düzenlendi.

"İki Yakın Halk, İki Uzak Komşu" nun Fransızcası 2009'da Fransa'da Actes Sud Yayınevi tarafından yayınlandı.

## 2009 TÜYAP KİTAP FUARI

Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları 28. TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı'nda bir stand açtı. Fuar kapsamında pek çok yazar, sanatçı ve gazeteci, vakıf standında Hrant Dink'in kitaplarını imzaladı. İmzacılar, Muhsin Kızılkaya, Gündüz Vassaf, Sırrı Süreyya Önder, Ece Temelkuran, Bejan Matur, Erkan Can, Olgun Şimşek, Settar Tanrıöven, Adalet Ağaoğlu, Şebnem İşigüzel, Deniz Türkali, Orhan Miroğlu, Kemal Gökhan Gürses, Fethiye Çetin, Karın Karakaşlı, Meltem Cumbul ve Oral Çalışlar'dı.





# ULUSLARARASI HRANT DİNK ÖDÜLÜ ULUSLARARASI ZİNU SHUP UNÖLÜ INTERNATIONAL HRANT DİNK AWARD

## 2009 ULUSLARARASI HRANT DİNK ÖDÜLÜ

Vakıf, 2009 yılında, her yıl, Hrant Dink'in doğum günü olan 15 Eylül'de verilmek üzere Uluslararası Hrant Dink Ödülü'nü tesis etti, ve bu amaçla bir ödül komitesi oluşturuldu. Ödül, ayrımcılıktan, ırkçılıktan, şiddetten arınmış, daha özgür ve adil bir dünya için çalışan, bu idealler uğruna bireysel risk alan, ezber bozan, barışın dilini kullanan, bunları yaparken, insanlara mücadeleye devam etme yolunda ilham ve umut veren kişilere verilecek. Uluslararası Hrant Dink Vakfı, ödülle, bu yönde çaba gösterenlere, seslerinin duyulduğunu, yaptıklarının görüldüğünü ve yalnız olmadıklarını hatırlatmak, onlara manen destek olmak, tüm insanları idealleri uğruna mücadeleye teşvik etmek istiyor.

15 Eylül 2009 akşamı İstanbul Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda yapılan törenle sahiplerini buldu. Sunuculuğunu Banu Güven'in yaptığı törende açılış konuşmasını, ödül komitesi adına, komite başkanı Ali Bayramoğlu yaptı. Rakel Dink'in konuşmasının ardından Ümit Kıvanç'ın hazırladığı filmler eşliğinde ödül kazananlar açıklandı.

2009 Uluslararası Hrant Dink Ödülü sahibi gazeteci Alper Görmüş oldu. Görmüş, 1977-80 arasında Aydınlık gazetesinde çalıştı. Gazete, 12 Eylül darbesinden hemen sonra kapatıldı. 1986'da Nokta dergisine girdi. 3-4 yıl sonra Aktüel'in kuruluşuna katıldı. 1993'te yazı işleri müdürüken, dergide yer alan bir söyleşi nedeniyle mahkûm edildi. 1996'da üç ay boyunca Ayvalık Cezaevi'nde yattı. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde öğretim görevlisi oldu. Burada, Kürşat Bumin ve Ümit Kıvanç'la birlikte, zamanın çok etkili bir medya eleştirisi sitesi olan Medyakronik'i hazırladı. Temmuz 2006'da Nokta dergisinin genel yayın yönetmeni oldu. Dergide yayımladığı "Darbe Günlükleri" haberi nedeniyle Amiral Özden Örnek tarafından açılan hakaret davasından 11 Nisan 2008 yılında beraat etti. Görmüş, 2009 yılı itibarıyla Taraf gazetesinde yazıyor. Alper Görmüş konuşmasında, "Ben 35 yaşına kadar korkusuz yaşadım, sonra bir kızım oldu ve 22 yıldan beri kızıma bir şey olur mu korkusuyla yaşıyorum. Ödülü aldığımı öğrendiğimden beri bir korku daha eklendi sırtıma. Bir gün 'bu adam da Hrant Dink ödünülünü almamış mıydı?' sorusunu haklı kılacak bir halt etme korkusu..." dedi. Görmüş sözlerini şöyle tamamladı: "Sevgili kardeşim Hrant Dink, seni en yakından tanıyan insanlar, senin doğum gününde bana bir

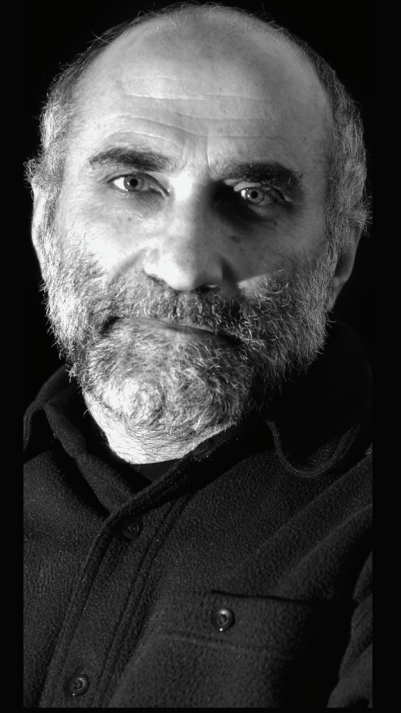
hediye verdiler. Diyorlar ki, sana bu hediyeyi Hrant Dink'in ideallerini izlediğin, bu uğurda risk aldığın için veriyoruz... Kardeşim, bu hediyeyi senin de münasip bulduğunu duymayı, bilsen ne kadar çok isterdim..."

2009 Uluslararası Hrant Dink Ödülü'nün diğer sahibi gazeteci Amira Hass, Kudüs'te, her ikisi de Holokost'tan sağ kurtulmuş olan Romanyalı bir baba ve Yugoslavyalı bir anneden doğdu. Zor koşullar altındaki Filistinlilerle birlikte yaşamayı seçti, İsrail resmi politikalarına karşı çıkan yazılar yazdı. 1989'da Haaretz gazetesinde çalışmaya başladı. Önce yardımcı editörlük, sonra muhabirlik yaptı. 1993'ten itibaren işgal altındaki Filistin topraklarıyla ilgili yazılar yazdı. 1993 sonunda Gazze'ye, 1997'de Batı Şeria'daki Ramallah'a taşındı ve hâlâ orada yaşıyor. Amira Hass, ödül töreninde "Keşke bu acı olay yaşanmasaydı da biz de bu ödülü almasaydık" diye başladığı konuşmasında "Sizlere teşekkür etmek benim için hiç de kolay değil. Kızgın ve öfkeliyim" dedi ve "İsrail'de Türkiye'deki gibi bir 301. madde yok, eleştiri ve röportaj yapma özgürlüğü var, ama 'hiçe sayılmak' gibi bir tehlike de var" diye konuştu. Hass sözlerine şöyle devam etti; "Daha geçen hafta bir Filistinli baba ve oğlun öldürülmesiyle ilgili bir makale yazdım. Bizim karşı karşıya kaldığımız tehlike baskı değil, hiçe sayılmak. Bunu bir ego sorunu olarak algılamayın. Biz, daha büyük bir felaketi önlemek için, İsrail insanının bizi okumasını istiyoruz." Ödül törenine Kardeş Türküler ve Arto Tunçboyacıyan şarkılarıyla, Zeynep Tanbay da dansıyla katıldı. Ödül heykeliçini heykel sanatçısı Erdağ Aksel, Hrant Dink'in 2005'te Osmanlı Ermenileri konferansındaki konuşması "Su Çatlağını Buldu"dan hareketle hazırladı. Ödül logosunu ve gecenin tasarımını ise Bülent Erkmen gerçekleştirdi. Gecenin sahne organizasyonu BGST tarafından yapıldı. MAS Matbaa ve Aktif İletişim de geceye destek verdiler.

### HRANT DİNK VAKFI 2009 ÖDÜL KOMİTESİ

Ali Bayramoğlu - Ödül Komitesi Başkanı  
Rakel Dink - Hrant Dink Vakfı Başkanı  
Delal Dink  
Rober Koptaş  
Betül Tanbay  
Etyen Mahçupyan  
Sibel Asna

[www.hrantdinkodulu.org](http://www.hrantdinkodulu.org)

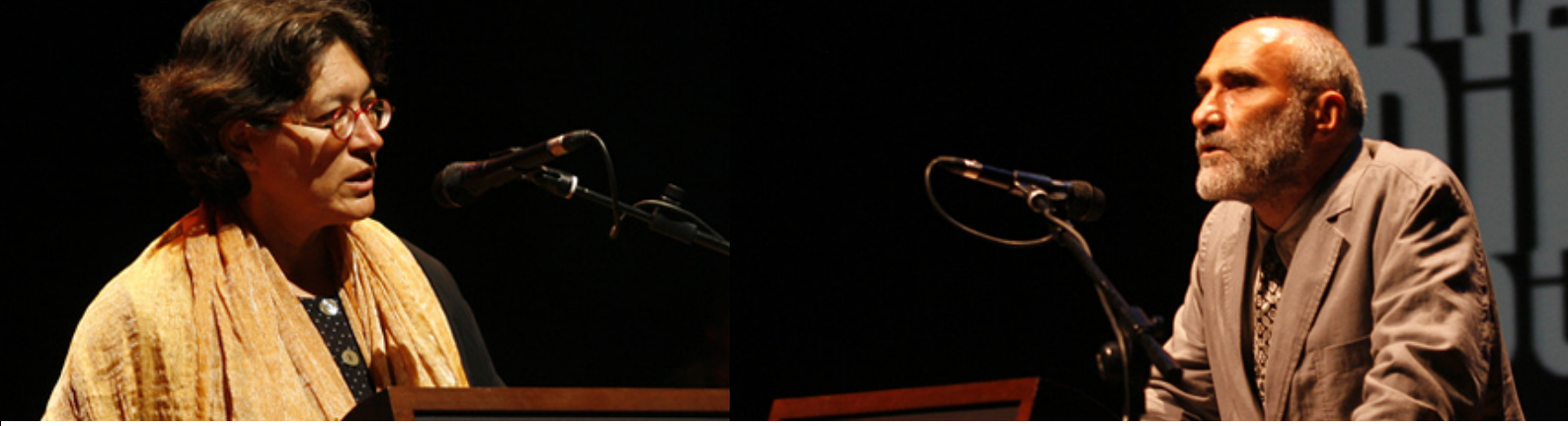


ALPER GÖRMÜŞ



AMIRA HASS





**HRANT DINK  
ÖDÜLLERİ  
SAHIPLERİNİ  
BULDU**

## 'İyi ki doğdun sevgili Çutağım'

'Uluslararası Hrant Dink Ödülleri'nin birincisi Taraf gazetesi Yazarı Alper Görmüş ile Haaretz gazetesi muhabiri Amira Hass'a verildi. Törende Rakel Dink ise duygularını şöyle dile getirdi: Bugün ödül alanlar Hrant'a, Hrant da onlara bir ödüdür

**OZAN BİLİR**

**K**atledilen gazeteci yazar Hrant Dink'in doğum gününde adına verilen 'Uluslararası Hrant Dink Ödülleri' için Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda tören düzenlendi. Törene Kardeş Türküler ve Arto Tunçboyacıyan şarkılarıyla, balerin Zeynep Tanbay ise dans gösterisiyle katıldı. Rakel Dink, "Çutağım! ben doğum günü kutlanan çocuklardan olmadık, aklımıza bile gelmezdi. İlk kez 40 yaşında mum üfledi" diyerek başladı sözlerine. Hrant Dink'in 55. doğum günü olduğunu ve 32 ay önce yaşam hakkının ezen edilin elinden alındığını



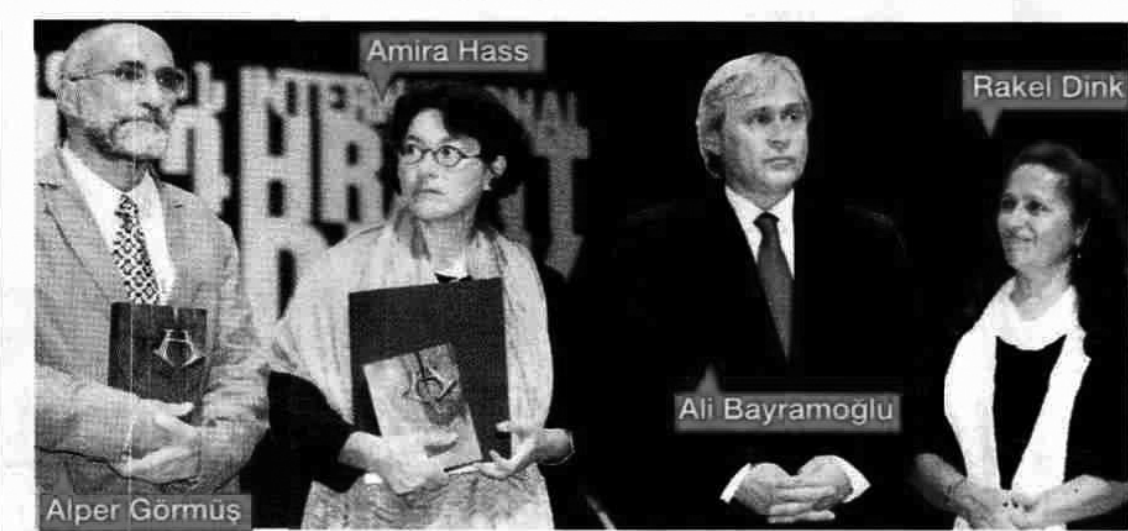
komitesi bir korku daha verdi kucağıma, günün birinde 'Bu adama Hrant Dink Ödülü verilmemesi'



## Hrant Dink ödülü Görmüş ve Hass

Uluslararası Hrant Dink Vakfı'nca bu yıl düzenlenen "Uluslararası Hrant Dink Ödülleri" için Taraf gazetesi yazarı Alper Görmüş ile Haaretz gazetesi muhabiri Amira Hass'a verildi.

Cemal Reşit Rey Konser Salonu'ndaki töreninde duygusal bir konuşma yapan Rakel Dink, "Bu yarayı nasıl saralım" diye düğünleri kaydeden Dink, "Ailece karar verdiğimiz gibi, Vakıf olarak doğum gününe onun yaşamını, verdiği mücadeleyi kutlamak için 15 Eylül'de bir ödül vermek istedik" dedi. Dink, Görmüş ve Hass'ın ödülünü sundu. ■ **İSTANBUL Milliyet**



## Dink Ödülü, iki gazeteciye

ULUSLARARASI Hrant Dink Vakfı'nca Dink'in 55'inci doğum gününde düzenlenen "Uluslararası Hrant Dink Ödülleri"nin birincisi Taraf Gazetesi Yazarı Alper Görmüş ile Haaretz Gazetesi Muhabiri Amira Hass'a verildi. Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda düzenlenen ödül töreninde konuşan Rakel Dink, eşinin 32 ay önce yaşam hakkının ezen edilin elinden alındığını

"Vakıf olarak doğum günü niyetine onunla benzer mücadeleler veren ve söylenmesi gerekenleri her şeye rağmen cesaretle söyleyebilen kimselere teşekkür için 15 Eylül'de bir ödül vermek istedik."

Ödül alan İsraili gazeteci Amira Hass, devletine karşı öfkesinin bulunduğunu anlattı. 301'inci madde yüzünden Türk devletiyle mücadele edenler için